

PM 2016:160 RI (Dnr 110-694/2016)

Barnkonventionen blir svensk lag

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 15 oktober 2016

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Som svar på remissen ”Barnkonventionen blir svensk lag”(SOU 2016:19)
hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Socialdepartementet har remitterat Barnkonventionen blir svensk lag, (SOU 2016:19) till staden. Barnrättighetsutredningen har fått i uppdrag att lämna förslag till en lag om inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och att belysa vissa frågor som aktualiseras vid en inkorporering. Bakgrunden är regeringens uttalade vilja att, vid sidan av fortsatt transformering, ge barnkonventionen ställning som svensk lag. I betänkandet föreslår utredningen ett antal författningsförslag och presenterar en rad åtgärder som behöver vidtas vid en inkorporering av barnkonventionen.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter. Kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter har ej inkommit med svar.

Stadsledningskontoret bedömer att utredningens förslag i stort stärker barnens rättigheter, vilket är positivt.

Socialnämnden ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag till ändringar i lagstiftningen och dess tydliga barnperspektiv, men delar inte utredningens uppfattning att detta inte kommer att leda till behov av ytterligare resurser till kommunerna.

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till att stärka barns rättigheter, men har i ärendet redovisat några punkter där det kan finnas behov av förtydliganden eller vidare utredning, för att förslaget ska kunna följas i praktiken.

Farsta stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget och anser att införlivandet är viktigt då det skulle göra rättigheterna tydligare för barnen själva.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd är i huvudsak positiv till de förslag som föreslås i utredningen och framhåller att kunskapslyftet som föreslås i utredningen är av stor betydelse för att öka kunskapen hos olika yrkeskategorier om barns rättigheter och behov.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att en inkorporering av barnkonventionen i lagstiftningen ligger i linje med att säkerställa att konventionen följs och möjliggör att barns rättigheter kan tas tillvara i större utsträckning än idag, men att kunskap om konventionen och hur den kan tolkas behöver spridas bland berörda personer för att barnets rättigheter ska få genomslag.

Mina synpunkter

Barn har rätt att uttrycka sina åsikter och bli hörda. Alltför ofta glöms detta bort. Därför välkomnar jag att Barnkonventionen blir svensk lag, med syfte att stärka barns rättigheter i samhället. Det är centralt att fastslå att barn har egna rättigheter och att rättigheterna inte är avhängiga föräldrarnas rättigheter.

Det är positivt att utredningen föreslår att regeringen ska utreda vidare om Barnombudsmannen ska kunna driva enskilda ärenden. Att ärenden av principiell karaktär avgörs rättsligt skulle kunna ge kommuner vägledning i arbetet med att tillgodose barns rättigheter.

I huvudsak delar jag utredningens bedömningar, men det finns ett antal frågeställningar som kvarstår och som behöver förtydligas. Det handlar om att principer och rutiner behöver tas fram för att hantera eventuella tolkningskonflikter som kan uppstå mellan barnkonventions artiklar och inhemsk lagstiftning. De ökade kostnaderna som kan uppstå i den kommunala och landstingskommunala verksamheten i arbetet med att ta fram nya rutiner för handläggning och beslut, och som är alltför fragmentariskt behandlade i utredningen, behöver uppmärksammas ytterligare med utgångspunkt i att finansieringsprincipen ska respekteras. I övrigt hänvisar jag till vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Barnkonventionen blir svensk lag”(SOU 2016:19) hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 21 september 2016

KARIN WANNGÅRD

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remissen Barnkonventionen blir svensk lag (SOU 2016:19) – en sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen

Ersättaryttrande gjordes av Sissela Nordling Blanco (Fi) enligt följande.

Feministiskt initiativ delar Stockholm stads barnombudsmans uppfattning att det i inkorporeringslagen bör föreskrivas att barnkonventionen ska ges företräde framför nationell lagstiftning vid eventuella lagkonflikter. Vi menar att detta är nödvändigt för att inte skapa osäkerhet vid rättstillämpningen av förvaltningsmyndigheterna vid handläggning och beslutfattande och att barnets mänskliga rättigheter alltid ska väga tyngst. Vi menar även att Sverige bör ta de rekommendationer som FN:s barnrättskommitté har lämnat på allvar där Sverige uppmanas att vidta alla nödvändiga åtgärder för att barnkonventionen vid konflikt alltid ska väga tyngre än bestämmelser i nationell lag. För Stockholm är detta särskilt angeläget eftersom vi bedriver ett aktivt och ambitiöst arbete för att säkerställa mänskliga rättigheter i staden.

Remissammanställning

Ärendet

FN:s barnkonvention fastställer att rätten för barn att uttrycka sina åsikter och bli hörda är en grundläggande princip. Barnkonventionen innehåller rättigheter – medborgerliga och politiska samt sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter – som varje barn ska ha och gäller alla upp till 18 år som bor eller vistas i landet. Barnkonventionen innebär ett fullständigt erkännande av barnet som rättighetsbärare.

När Sverige tillträdde barnkonventionen bedömdes inte några lagstiftningsåtgärder behövas eftersom svensk rätt ansågs stå i god överensstämmelse med konventionens bestämmelser (prop. 1989/90:107). Förutom normharmoni har transformering därefter använts för att införliva åtagandena i den svenska lagstiftningen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd och kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter.

Kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter har ej inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 augusti 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontorets bedömer att utredningens förslag i stort stärker barnets rättigheter, vilket är positivt. Kontoret redovisar synpunkter och förslag under de rubriker som finns i sammanfattningen. Dessutom lämnar kontoret synpunkter på de konsekvenser av förslagen som utredningen tar upp i kapitel 9. Förslagen kan för- väntas påverka den kommunala verksamheten såväl när det gäller det systematiska arbetet såsom t.ex. ledning, styrning, organisation och prioriteringar som handläggnings- och beslutsförfaranden.

Fördelar och svårigheter med att inkorporera barnkonventionen

Stadsledningskontoret delar utredningens uppfattning om fördelarna och svårigheterna med att inkorporera barnkonventionen. Med tanke på de mångfacetterade uppgifter som åvilar kommunerna är det främst det rättstillämpande perspektivet för de kommunala verksamheterna som står i centrum för kontorets synpunkter.

Utredningens förslag

Barnkonventionen som svensk lag

Inkorporering genom en särskild lag

Stadsledningskontoret delar utredningens uppfattning om avgränsningen av vilka artiklar i barnkonventionen som ska ingå i förslaget till svensk lag vid inkorporering och uppfattningen om vad som krävs ifråga om transformering/åtgärder för genomslag av barnets rättigheter enligt lagförslaget.

Principer vid en eventuell konflikt mellan barnkonventionens bestämmelser och inhemsk lagstiftning

Stadsledningskontoret har förståelse för utredningens bedömning om verkliga konflikter och

konfliktlösning. Med beaktande av att det i Sverige är kommuner och landsting som svarar för de centrala välfärdstjänsterna (t.ex. hälso- och sjukvård, socialtjänst och utbildning) och att dessa tjänster i hög grad styrs av detaljerade specialförfattningar anser kontoret dock att risken för konflikter mellan olika lagstiftningar har underskattats av utredningen.

Redan idag ställs de kommunala myndigheterna inför tillämpningsfrågor/utmaningar vad gäller åtagandena enligt barnkonventionen. Vilka åtgärder/ärenden kan anses röra barn? När i beredningen av ärenden ska barn höras? Ska barn höras flera gånger när flera myndigheter är inblandade exempelvis i arbetet med remissvar om barn-konventionen till regeringskansliet?

Utredningen har redogjort för de tolkningsmetoder vid lagkonflikter som i rättspraxis används i Sverige. Med hänsyn till att det kommer att ta tid att utveckla rättspraxis på området anser stadsledningskontoret, med det givna syftet om genomslag i verksamheterna, att det behövs fler uttalanden om hur lagstiftaren ser på hur konflikter mellan barnkonventionens bestämmelser och inhemska lagstiftning i praktiken bör lösas.

Stadens barnombudsman anser att det i inkorporeringslagen bör föreskrivas att barnkonventionen ska ges företräde framför annan vanlig lag. Det kan inte underskattas att det i praktiken kommer att uppstå tolkningsfrågor vid konflikter mellan olika lagstiftningar som de rättstillämpande förvaltningsmyndigheterna vid handläggning och beslutsfattande har att ta ställning till. En sådan konfliktregel kan antas ha stor praktisk betydelse för myndigheternas hantering av lagkonflikter och därmed även för rättssäkerheten och förutsägbarheten. I det konkreta fallet kommer det vara handläggare och tjänstemän som ska tillämpa barnkonventionen och andra rättsliga regler och normer samtidigt. Det kan också noteras att barnrättskommittén har uppmanat Sverige att vidta alla nödvändiga åtgärder för att barnkonventionen vid konflikt alltid ska väga tyngre än bestämmelser i nationell lag.

Tolkning och vägledning

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens principiella inställning till tolkning och vägledning. Enligt svensk rättstradition är en lags förarbeten en betydelsefull rättskälla för de som har att tillämpa aktuell lag. Som utredningen även framhållit finns viss vägledning för tolkning av konventionen t.ex. i barnrättskommitténs allmänna kommentarer. Kontoret vill betona vad utredningen angett om att en inkorporering förutsätter att rättstillämpare har kunskap om barnkonventionen och hur den ska tolkas och tillämpas i praktiken i förhållande till den egna verksamheten.

Stadsledningskontoret instämmer även i behovet av en skriftlig vägledning och menar att detta motiveras framförallt av de krav på rättssäkerhet och förutsebarhet som gör sig gällande i en rättsstat. Kontoret har tagit del av Svea hovrätts svar till utredningen och delar den uppfattning som där kommer till uttryck, att det bör tas fram en traditionell lagkommentar till barnkonventionen som utgår från svenska förhållanden och att detta bör ske genom ett regeringsuppdrag av någon utan särskilt intresse i de aktuella frågorna. Att ta fram en sådan kommentar bör vara en prioriterad uppgift. Det är önskvärt att kommentaren tas fram i anslutning till att barnkonventionen träder i kraft som lag eller så snart som möjligt därefter.

Åtgärder som kan behöva vidtas med anledning av en inkorporering

Stadsledningskontoret delar uppfattningen om brister och är positivt till en sådan nyöversättning inför en inkorporering. Kontoret är också positivt till de uppdrag som centrala statliga myndigheter kan komma att få och vill betona att dessa uppdrag är särskilt viktiga inom de s.k. hårda kommunala verksamheterna, såsom stadsbyggnad, bostadsförsörjning och miljövärd.

Bedömningar och förslag på de kartlagda områdena

Stadsledningskontoret är positivt till förändringarna i LSS, som innebär att artiklarna 3 och 12 i barnkonventionen tydliggörs.

Vad gäller förslaget om nya paragrafer i FL och FPL vill kontoret framföra följande.

Förslaget till ny 7 a § i FL skulle innebära att den målsättningsparagrafen i 7 § om

allmänna krav på handläggningen av ärenden kompletteras med en specifik bestämmelse som är kopplad till barnkonventionens artiklar 3 och 12.

Stadsledningskontoret menar att avgränsningen av ”ärenden som rör barn” bör kommenteras ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Särskilt med beaktande av att mycket av vad de anställda gör i kommunerna förutom handläggning av ärenden är s.k. faktiskt handlande är detta angeläget för rättstillämpande kommunala myndigheter. I den kommunala förvaltningen vidtas också en mängd åtgärder som inte kan ses som beslut i lagens mening, t.ex. rent förberedande åtgärder eller rent verkställande åtgärder.

Av rättsäkerhetsskäl bör även avgränsningen av ”mål som rör barn” i den nya paragrafen i FPL kommenteras ytterligare av lagstiftaren.

Stadsledningskontoret noterar att den kommunala beslutsprocessen med ärenden för vilka bestämmelserna om laglighetsprövning enligt kommunallagen (1991:400) är tillämpliga inte alls nämns i utredningen. Även detta bör uppmärksammas i den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

Bedömningar och förslag utifrån generella iakttagelser

Lagstiftningsåtgärder

Stadsledningskontoret delar uppfattningen om fortsatt transformeringsarbete och behovet av tillägg enligt förvaltningsförslaget rörande kommittéförordningen.

Vad gäller vårdnadshavarens bestämmanderätt enligt föräldrabalken (FB) i förhållande till barnets rätt att komma till tals enligt artikel 12 i barnkonventionen delar stadsledningskontoret utredningens uppfattning att detta är en viktig fråga. Enligt kontoret är det nödvändigt att frågan analyseras ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Detta är angeläget särskilt med tanke på att inom kommunala verksamheter som t.ex. socialtjänst och skola får eventuella konflikter mellan vårdnadshavarens bestämmanderätt och barnets rätt att komma till tals stora praktiska konsekvenser för handläggning och beslutsfattande.

Stadsledningskontoret anser även att bestämmelser som innehåller begränsningar eller förbehåll när det gäller rätten för barnet att uttrycka sina åsikter, t.ex. 6 kap. 19 § FB, bör analyseras och ses över inför en inkorporering av barnkonventionen.

Möjlighet att kunna utkräva rättigheterna

Stadsledningskontoret delar uppfattningen om uppdrag till statliga myndigheter i syfte att säkerställa barnets rättigheter och har ingen invändning rörande utvidgat uppdrag för Barnombudsmannen. Frågan om talerätt för Barnombudsmannen bör utredas särskilt.

Administrativa och andra åtgärder

Stadsledningskontoret delar uppfattningen om behov av kunskapslyft och menar att regeringen, liksom vid tidigare satsningar för att stärka arbetet med barnets rättigheter på regional och lokal nivå, bör involvera SKL i det arbetet. Även om Barnombudsmannen får flera uppdrag och uppgifter är det av vikt att en organisation som har god kännedom om den kommunala självstyrelsens princip och de kommunala uppgifterna bidrar till kunskapsutveckling på barnrättsområdet. För det fall frågan om ekonomiskt främjande av lokala barnrättsbyråer utreds av regeringen anser kontoret att även det kommunalrättsliga perspektivet bör belysas.

Konsekvenser av förslagen

Ekonomiska konsekvenser

Stadsledningskontoret noterar att utredningen varit tydlig med att för att barnets rättigheter ska få önskat genomslag krävs – vid sidan av inkorporering – såväl fortsatt transformering som en kombination av åtgärder såsom lagstiftning, information, utbildning och samordning mellan olika aktörer på olika nivåer i samhället. Utredningen har även (s. 365 ff) framhållit att en inkorporering innebär ett mer rättighetsbaserat synsätt och ett nytt förhållningssätt för tjänstemän och beslutsfattare. Bl.a. får domstolarna större inflytande över tolkningen av konventionsbestämmelserna och dessa bestämmelser kan ensamt läggas till grund för myndigheternas beslut i ärenden.

Dessa åtgärder och faktiska förändringar menar kontoret kan leda till betydande kostnader framförallt för kommuner och landsting med beaktande av de obligatoriska uppgifter med välfärdsinriktning som åvilar dem på grund av speciallagstiftning men också de uppgifter som grundar sig på kommunernas allmänna kompetens. De ökade kostnaderna kan avse t.ex. myndigheternas systematiska arbete med barnkonventionen innefattande ledning och styrning men även arbete med att ta fram nya förfaranden och rutiner för handläggning och beslut samt utbildningsinsatser för handläggare, beslutsfattare och förtroendevalda. I den mån inkorporeringen innebär att enskilda i sina kommunala ärenden direkt åberopar konventionsbestämmelserna torde detta leda till fördyrad handläggning hos kommunerna och även fördyringar vid överklagandeprocesser.

Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Stadsledningskontoret delar uppfattningen om att lagändringarna innebär nya åligganden för kommunerna men anser att påverkan på kommunerna är svår att uppskatta framförallt på grund av oklarheter rörande räckvidden av den nya bestämmelsen i 7 a § FL. Även om samordning och samsyn rörande barnets rättigheter är angeläget, innebär den kommunala självstyrelsen och den lagstiftning som styr kommunerna att handläggningen av frågor som rör barn i de kommunala verksamheterna kommer att förändras om utredningens förväntan om ett mer barnrättsbaserat synsätt realiserar.

Konsekvenser för barn

Vid de samtal med ungdomar i åldrarna 15-19 år om förslaget att göra barnkonventionen till lag som stadens barnombudsman haft har en majoritet uttryckt att de är positiva till förslaget och uttalat att de tror att barns rättigheter får en starkare ställning i samhället genom en särskild lag.

Stadsledningskontoret delar utredningens bedömning att samtliga förslag syftar till att stärka och säkerställa barns rättigheter.

Konsekvenser för jämställdhet och integration

Stadsledningskontoret delar utredningens bedömning att en inkorporering av barnkonventionen kan bidra till att förverkliga såväl det jämställdhetspolitiska målet som det integrationspolitiska målet.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 augusti 2016 följande.

1. Socialnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 18 juni 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag till ändringar i lagstiftningen och dess tydliga barnperspektiv. Det är angeläget att barns rätt till inflytande, insyn och information stärks och där finns det som utredningen visar brister på flera områden idag. Trots bristerna har dock en utveckling skett de senaste åren, där medvetenheten om barnperspektivet ökat och behovet av nya arbetssätt har lyfts på flera olika nivåer. En lagstiftning skulle emellertid kunna driva på ytterligare i önskad riktning.

Barn i migrationsprocessen

Förvaltningen delar utredningens beskrivning av brister i barns rätt inom migrationsområdet, exempelvis gällande tillämpning av bestämmelserna i utlänningslagen och att Migrationsverkets rutiner innebär att barnens egna asylskäl och rättigheter som regel underordnas familjens situation som helhet. Utredningen lyfter fram betydelsen av att skilja på barnets skäl och föräldrarnas skäl i ansökan om uppehållstillstånd och menar att

handläggningen av barnets ansökan måste utgå från barnet som sökande. Förvaltningen instämmer med utredningens förslag om att bestämmelser införs i utlänningslagen (UtlL) om att barn ska få relevant information om sina rättigheter, handläggning och konsekvenser av beslut med mera.

Stöd och service till barn med funktionsnedsättning

Förvaltningen delar utredningens bild av utmaningarna inom LSS-området. Enligt gällande rätt ska barnets bästa inte påverka beslutet då LSS är en rättighetslag. För att förbättra möjligheterna att uppmärksamma barnets bästa i utredningen ser förvaltningen därför att det finns ett behov av tydliga anvisningar. Vissa funktionsnedsättningar påverkar barnets utveckling och möjligheter att kommunicera och gör det svårare för handläggarna att samtala med barnet. För att underlätta kommunikation krävs både utbildning och tillgång till kommunikationsstöd. Stadsdelsförvaltningarna beskriver också att en ytterligare utmaning kan vara att vårdnadshavarna i många fall vill skydda barnet från dialog med socialtjänsten. Bättre information till föräldrarna krävs därför och det skulle förenkla om det fanns informationsmaterial angående barns rättigheter att dela ut.

För att säkerställa att socialtjänsten gjort sitt yttersta för att inhämta barns synpunkter bör det förtydligas i regelverket att det ska framgå i dokumentationen vilka åsikter som barnet fört fram och hur socialtjänsten gått tillväga för att klarlägga barnets inställning. För att nationellt kunna följa att barn och unga enligt artikel 23 får det bistånd som är lämpligt skulle detta kunna lyftas i den årliga LSS-statistiken som Socialstyrelsen redovisar. Ledsagarservice och korttidsvistelse är viktiga insatser för att främja barns aktiva deltagande i samhället och omfattningen av hur dessa insatser beviljas över tid vore intressant att följa.

Barn som har bevittnat våld inom familjen

Även här stämmer utredningens bild av svårigheterna väl överens med förvaltningens. Ett skäl till bristande fokus på barnet, som inte nämns i utredningen, är att ett skyddat boende oftast inte betraktas som en placering av barnet utan barnet ses som medföljande till sin förälder. Skälet är att den andra vårdnadshavaren annars skulle få reda på var barnet och därmed också den andra föräldern befinner sig. Om det varit möjligt att placera även barnet skulle socialtjänsten sannolikt kunna ställa högre krav på kvaliteten i verksamheten, till exempel att det skulle finnas personal med barnkompetens. Utredningen föreslår, precis som LVU-utredningen, att det ska göras möjligt att tillsätta insatser mot vårdnadshavarnas/vårdnadshavares vilja utifrån barnperspektivet och utifrån dialogen med barnet. Det framhålls också att det inte får leda till att barnet görs ansvarig för beslutet. I praktiken kan det bli en svår balansgång och här finns ett behov av stödmaterial och utbildning för att kunna hantera dessa situationer och samtalen med vårdnadshavaren, så att denne inte lastar barnet för beslutet. Det är också särskilt viktigt med täta uppföljningar i dessa fall.

Utbildning

Det är positivt och välbehövligt att utredningen föreslår ett kunskapslyft med utbildningssatsningar för att stärka kunskaperna och påskynda implementeringen. För att barnperspektivet ska få fullt genomslag är det viktigt att se att även områden som traditionellt inte riktar sig till barn kan vara berörda. Även barn bör precis som vuxna tänkas in som en del i hela vårt samhälle. De yrkesgrupper som utredningen bedömer som relevanta skulle därför kunna utökas till att omfatta även exempelvis offentligt anställda som arbetar med stadsbyggnads-, kultur- och idrottsfrågor.

Domstolarna ges i utredningens förslag en viktig roll i att definiera begreppet barns bästa. Då granskningen visar på brister även i domstolarnas barnperspektiv är det angeläget att den utbildningssatsning som utredningen föreslår när det gäller kunskap om barns psykologiska utveckling, minnesfunktioner och förmåga att berätta inte enbart erbjuds utan att den blir obligatorisk.

Ekonomiska förutsättningar

Förvaltningen delar inte utredningens uppfattning att detta inte kommer att leda till behov av ytterligare resurser till kommunerna, då utbildningsbehovet och informationsinsatser

kommer att vara omfattande och beröra olika medarbetargrupper på flera nivåer i kommunerna.

Erfarenheten är också att ett av huvudskälen till att tillräckligt djupa dialoger med barn inte hålls är tidsbrist. För att kunna göra barnen så delaktiga som möjligt behöver generellt fler samtal genomföras än vad som görs idag, under ärendets gång. Förvaltningen ser också att insatser som tillsätts mot vårdnadshavares vilja sannolikt är personalkrävande och därmed innebär att extra resurser krävs.

Sammanfattningsvis ställer sig förvaltningen i huvudsak positiv till utredningens förslag. Förvaltningen föreslår att nämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till Kommunstyrelsen, som svar på remiss.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 augusti 2016 följande.

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 juni 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsnämndens välkomnar förslaget om att stärka barns rättigheter.

- Förvaltningen vill dock understryka att det kan behövas vägledning av de praktiska frågor som rör tolkningen av den inkorporerade barnkonventionen, inom skolområdet.
- Förvaltningen önskar få klarhet i frågor som gäller överträdelser av konventionen. Exempelvis vad som ska gälla vid ekonomisk kompensation i form av skadestånd vid kränkning av rättigheter enligt barnkonventionen.
- Utredningen har kartlagt fyra utvalda områden och att det där finns tydliga brister i förhållande till barnets rättigheter enligt konventionen. De fyra utvalda områdena är *barn i migrationsprocessen, stöd och service till barn med funktionsnedsättning, barn som bevittnat våld inom familjen* och *barn som har utsatts för våld inom familjen*. Förvaltningen vill lyfta skolområdet som ett särskilt viktigt område att beakta. Många barn och unga omfattas av myndighetsbeslut som kan få stora konsekvenser för enskilda. Att utreda innebörden av en inkorporering kan bland annat handla om att belysa frågor om hur vårdnadshavares bestämmanderätt förhåller sig till barnets rätt att komma till tals och tillmätas betydelse i enlighet med skolförfattningarna. Även frågan om den allmänna befogenheten för rektor och lärare att ingripa, ibland med tvång för att komma tillrätta med en elevs ordningsstörande beteende enligt 5 kap skollagen, i relation till barnkonventionen kan vara en viktig fråga att belysa.
- Vad gäller förslaget om att ge Barnombudsmannen uppdrag att föra talan för enskilda, anser förvaltningen att det inom skolans område finns flera statliga myndigheter med liknande uppdrag. Det är viktigt att undvika gränsdragningsproblem i syfte att tillvarata den enskildas intresse och nå rättssäkerhet. Förslaget kräver att det finns en tydlig ansvarsfördelning gällande uppdraget, inom skolområdet.
- Förvaltningen välkomnar att barnets bästa och barnets rätt att uttrycka sina åsikter och bli hörd stärks, men vill understryka att förslaget kommer att få många praktiska och ekonomiska konsekvenser för kommunen. Som exempel kan nämnas artikel 3.1 i barnkonventionen som säkerställer att barnets bästa garanteras vid alla beslut, ”vid alla åtgärder som rör barn”.

I förslaget nämns att bedömningen är att en inkorporering av *barnkonventionen genom en särskild lag i sig inte medför några ekonomiska eller administrativa kostnader av betydelse [...] Förslagen till ändrad eller ny lagstiftning bedöms inte medföra annat än marginella kostnader för stat, kommun och landsting.*

Förvaltningen vill understryka att arbetet skulle påverkas av de förändringar som lagförslaget innebär. Förändrade rutiner och arbetssätt skulle krävas. Som exempel kan nämnas, alla beslut kring enskild som kan överklagas till domstol, skolskjuts, placering vid skolenhet, kommunens klagomålshandling, tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd, beslut om omsorg på obekväm arbetstid. Förändringarna skulle innebära ökade kostnader i form av arbetstid, och i form av utbildnings- och fortbildningsinsatser.

- Förvaltningen anser att det saknas en beskrivning av vad förslaget innebär för det kommunala tillsynsuppdraget. Det framgår att förslaget också skulle ha påverkan på tillsynsmyndigheterna som får ytterligare en lag att förhålla sig till. Det konstateras därefter att det emellertid får anses ingå i tillsynsmyndigheternas uppdrag att inom ramen för sitt arbete säkerställa respekten för barns rättigheter utifrån den inkorporerade lagen.

Inkorporeringen bedöms inte medföra några beaktansvärda kostnader för tillsynsmyndigheterna. Förvaltningen anser att uppdraget för kommunala tillsynsmyndigheter behöver tydliggöras såsom skett för den statliga.

- På flera ställen i utredningen nämns också att skolan bör informera om vart utsatta barn kan vända sig. Förvaltningen önskar att en sådan information tas fram på nationell nivå.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 augusti 2016 följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av betänkandet Barnkonventionen blir svensk lag (SOU 2016:19).
2. Omedelbar justering.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 juni 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i grunden positiv till förslaget och anser att införlivandet är viktigt då det skulle göra rättigheterna tydligare för barnen själva. Det skulle även ge ytterligare skjuts i utvecklingen när det gäller att få offentliga myndigheter att tillämpa barnperspektivet i utredningar och beslutsfattande.

Förvaltningen anser generellt att barnens perspektiv och barnens bästa är framträdande i utredningsarbetet idag. Dock kan det utvecklas ytterligare, till exempel kan det dokumenteras på ett tydligare sätt i handläggningen och arbetet med att få barnen delaktiga i utredningar kan också utvecklas.

Förvaltningen håller med om att det behövs ett kunskapslyft med målet att öka såväl bredd som fördjupad kompetens hos myndigheter och handläggare eftersom kunskap och insikter föregår och avgör hur framgångsrik den praktiska tillämpningen blir.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby beslutade vid sitt sammanträde den 25 augusti 2016 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen från kommunstyrelsen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 augusti 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar barnrättsutredningens förslag att barnkonventionen inkorporeras i svensk lagstiftning för att säkerställa att barnkonventionen följs och möjliggör att barns rättigheter tas tillvara i större utsträckning än idag.

Kunskapslyftet som föreslås i utredningen är av stor betydelse för att öka kunskapen hos olika yrkeskategorier om barns rättigheter och behov. Det är också viktigt att öka kunskapen om hur barnkonventionen kan och bör tolkas i det dagliga arbetet. Ett annat angeläget område är att stärka arbetet mot diskriminering och kränkande behandling av barn samt att säkerställa att kompetens om barns rättigheter ges i relevanta högskoleutbildningar.

Det är positivt att barnets bästa föreslås få ökad betydelse i beslut som rör barn och ungdomar. Utöver individuella beslut är det viktigt att barnkonsekvensanalyser genomförs i frågor på en mer strukturell nivå som rör barn och unga såsom byggnation, stadsplanering och fritidsverksamhet.

Förvaltningen är däremot tveksam till etablering av oberoende lokala barnrättsbyråer. Förvaltningen anser att etablerade organisationer som BRIS, Rädda barnen och Unicef bör istället få möjlighet att stärka sitt lokala arbete för barnens rättigheter. Det är också viktigt att organisationer, myndigheter och förvaltningar samverkar för att göra det enkelt för barn och unga att få kunskap om sina rättigheter och kännedom om vilket stöd som finns att tillgå.

Förvaltningen delar inte utredningens uppfattning att de förändringar som föreslås i utredningen inte medför några ekonomiska konsekvenser av betydelse för kommunerna. Dels kommer arbetssätten i utredningsarbetet till viss del behöva förändras för att öka barns delaktighet och med ett ökat fokus på det enskilda barnets situation. Det innebär sannolikt fler samtal med varje enskilt barn vilket kan kräva ökade personalresurser. De informationsinsatser och utbildning till olika personalgrupper som behövs innebär också ökade kostnader.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2016 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 maj 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Sverige har skrivit på barnkonventionen. Att inkorporera den i lagstiftningen ligger i linje med att säkerställa att konventionen följs och möjliggöra att barns rättigheter kan tas tillvara i större utsträckning än idag.

Förvaltningen delar barnrättsutredningens beskrivna behov av ett kunskapslyft för att barnkonventionen ska få en reell betydelse. En inkorporering i sig är inte tillräcklig för att barnets rättigheter ska få genomslag utan kunskap om konventionen och hur den kan tolkas behöver spridas bland berörda personer. Det är även viktigt att personer som jobbar med barn får kunskap om metoder för att fånga barnets vilja och åsikter.

Slutligen vill förvaltningen lyfta behovet av vidare forskning kring exempelvis de intressekonflikter som kan uppstå mellan vad barnet säger sig vilja och ”barnets bästa” objektivt sätt. En inkorporering av barnkonventionen aktualiserar frågor av detta slag och det är viktigt att belysa dessa.

Kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter

Kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter diskuterade en promemoria daterad den 15 augusti 2016 från stadsledningskontorets kansli för mänskliga rättigheter.

Särskilt uttalande gjordes av Gulan Avcı (L), se *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Azam Qarai (OPOL), se *bilaga 1*.

Reservationer m.m.

Kommunstyrelsens råd för mänskliga rättigheter

Särskilt uttalande gjordes av Gulan Avci (L) enligt följande.

Liberalerna välkomnar att barnkonventionen nu blir svensk lag. Det innebär förhoppningsvis att barns rättigheter successivt stärks och att medvetenheten om barnperspektivet ökar.

Utredningen har lyft några områden där man har konstaterat att arbetet med barns rättigheter brister. Ett sådant område, kanske det allra viktigaste, är barn som bevittnar eller utsätts för våld. Här finns det ett arbete att göra för att låta barnets berättelse komma fram tydligare, exempelvis i de underlag som framläggs inför socialnämnder.

Det är också viktigt att kommunerna får stöd att öka kompetensen kring barnperspektiv i ärenden som präglas av en hederskontext.

Att sätta barnets rättigheter i centrum kommer att innebära förändringar inom många verksamhetsområden, som både kansliets tjänsteutlåtande och utredningen konstaterar. Liberalerna menar exempelvis att barns rätt till utbildning, en rättighet som är helt avgörande för stora delar av det kommande vuxenlivet, måste ges stor tyngd. Kommunerna måste få större möjligheter att ingripa gentemot föräldrar som förvägrar sina barn möjlighet att delta i undervisningen, exempelvis genom att omfattande skolfrånvaro blir skäl till insatser enligt LVU.

Att sätta barnets rättigheter i centrum måste också innebära att byråkratiska hinder inte får sätta käppar i hjulet för myndigheter att agera i barnets intresse. När kommuner i ett akut läge har tvingats placera ensamkommande barn i andra kommuner över hela landet måste det bli lättare att kunna överföra ansvaret för barnen till vistelsekommunen för att möjliggöra en närmare uppföljning och en tätare kontakt. En historia av vanvård av barn i samhällets vård bör mana oss att hålla noggrannast möjliga uppsikt över placerade barn.

Dessa exempel ska ses som ett bevis på att arbetet för att införliva barnkonventionen i svensk lag inte kan stanna med en inkorporationslag. Möjlighet för en viss kommun att utöva myndighet gentemot enskild, exempelvis i form av ett omhändertagande enligt LVU, kan inte härledas direkt från barnkonventionen utan måste uttryckas i tydlig lag. Utredningen föreslår några lagändringar men sannolikt krävs det betydligt mer lagstiftningsarbete än så för att barnets bästa verkligen ska präglade svensk lag.

Särskilt uttalande gjordes av Azam Qarai (OPOL) enligt följande.

Som ledamot i MR-rådet och som talesperson för Kvinnors Nätverk ställer jag mig bakom Stockholms stads remissvar avseende SOU 2016:19 Barnkonventionen blir svensk lag. Som framgår av remissvaret är sannolikheten stor för att det kommer att uppstå konflikter mellan nuvarande lagar och den nya lagstiftningen. Jag menar att det trots detta är viktigt att så snart som möjligt komma igång med processen att inkorporera Barnkonventionen i svensk lag, men att när konflikter uppstår är det oerhört viktigt att Barnkonventionen väger tyngst. Kvinnors Nätverks erfarenheter från många års arbete med barn i utsatta situationer är att barns röst inte varit tillräckligt stark och att myndigheter inte alltid har utgått ifrån barns bästa. Vi ser därför att den nya lagstiftningen kan bli ett steg fram för barns rättigheter.